

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 44 Volume: 9 Issue: 44

Haziran 2016 June 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

UEFA MALİ FAIR PLAY DÜZENLEMESİNİN AVRUPA FUTBOLU VE TÜRKİYE SÜPER LİĞİ DÖRT BÜYÜK FUTBOL KULÜBÜ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ REVIEW OF UEFA FINANCIAL FAIR PLAY REGULATIONS ON EUROPEAN FOOTBALL AND TURKEY SUPER LEAGUE FOUR BIG CLUBS

Onur ÖZEVİN *

Öz

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) futbolda mali disiplini sağlamak amacıyla, bünyesindeki 54 federasyon açısından bağlayıcı olan "Mali Fair Play Düzenlemesi" (FFP) olarak adlandırılan uygulamayı 2011 yılında başlatmıştır. Uygulamanın temel amacı futbol kulüplerinin gelir-gider dengelerini, borçlanma ve ödemelerini kontrollü ayarlamalarını, işletmenin sürekliliği için gerekli finansal önlemleri almalarını sağlamaktır. FFP uygulaması spor çevrelerinde desteklediği gibi ciddi eleştiriler de almış ve almaya da devam etmektedir. Çalışmamızın amacı FFP düzenlemesinin Avrupa Futbolu genelinde ve Türkiye Süper Ligi Dört Büyük Futbol Kulübü üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Çalışmada kullanılan veriler UEFA'nın yayımlanmış olduğu 2015 Kulüp Lisanslama ve Kıyaslama Raporundan ve Süper Lig kulüplerinin açıklanmış finansal tablolarından elde edilmiştir. Bu veriler ışığında FFP uygulaması öncesi durum ile sonrası durum karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş, sonuç olarak Avrupa genelinde FFP sonrası finansal açıdan bir iyileşme görülürken, çalışmaya konu Türkiye Süper Ligi takımları için aksi durum söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Mali Fair Play, Finansal Fair Play, Futbol Ekonomisi.

Abstract

The Union of European Football Associations (UEFA) in order to ensure fiscal discipline in football, launched the "Financial Fair Play Regulations" (FFP) application in 2011 which is binding on the 54 federations within. The main purpose of the application providing the revenue-expenditure balance of football clubs, borrowing and payments controlled adjustments, provide the necessary financial measures to understand business continuity. As supported Financial Fair Play Regulations in sports opinion, received continued serious criticism too. Criticism is especially about weaken the competitiveness and it will be detriment of smaller clubs. In this study, analyzed effects of FFP regulations on overall European Football Clubs and specifically on Turkey Super League 4 Big Clubs (Besiktas, Fenerbahce, Galatasaray and Trabzonspor) The data used in this study obtained from UEFA Club Licensing Benchmarking Report published 2015, and Turkey Super League clubs declared financial statements and audit reports. In frame of this data analyzed after and before financial situation of clubs by FFP rules comparatively. As a result, seen an improvement on compliance in terms of fiscal rules across Europe Football, situation for Turkey Super League teams is seems contrary.

Keywords : Financial Fair Play, FFP Regulations, Futbol Economics.

GİRİŞ

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) İcra Kurulu 2009 yılında futbolda mali refahı sağlamak için, "Mali Fair Play"(FFP) adını verdiği bir dizi prensip kararlarını kabul ederek futbol kamuoyuna sunmuştur. Söz konusu kararlar futbol camiasıyla paylaşıldıktan sonra 2011 yılı itibariyle yürürlüğe sokulmuş, kademeli olarak uyulması zorunlu kriterler belirlemiştir. Son yıllarda futbol kulüplerinin gösterdiği kötü finansal performans, kulüpler ve ilişkili taraflar açısından riskli bir durum oluşturmaktadır. Kulüplerin gelirlerinden fazla harcama yaparak aşırı borçlanması, zamanında ödenemeyen ücret ve borçlar, yüksek dönem zararları futbolun mali disiplinden uzak yönetildiğine dair algıları güçlendirmektedir. 2016-2017 sezonu yıllık toplam cirosunun 25 Milyar Euro'yu aşacağı tahmin edilen Avrupa Futbolu artık devasa bir endüstri olarak anılmaktadır. "Big Five" olarak anılan Avrupa'nın 5 büyük liginin toplam gelirleri 2013-2014 sezonunda önceki sezona göre %15 artarak 11,3 milyar Euro olmuş, bu 5 büyük ligin sadece uluslararası yayın hakları gelirlerinin 2016-2017 sezonunda 7,5 milyar Euro'yu aşacağı beklenmektedir (Annual Review of Football Finance 2015). Bu denli büyük bir sektörün oyuncularının da finansal açıdan dengeli ve sürdürülebilir bir yapıda olması zarurieti, UEFA'yı bu konuda bazı düzenlemeler yapmaya sevk etmiştir. Mali Fair Play'nin amacı temelde kulüpleri finansal disipline sokmak ve finansal açıdan dengeli sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmadır. Bu amaç için; gelirden fazla harcama yapılmasını, yasal otoriteye vadesi geçmiş borcun bulunmasını, dengesiz transfer harcaması yapılması ve bunun gibi finansal dengeyi bozan uygulamaları engellemeye yönelik kurallar getirmiştir.

Çalışmanın amacı UEFA tarafından uygulanması 2011-2012 sezonundan itibaren zorunlu tutulan FFP kurallarının amacına hizmet edip etmediğinin Avrupa futbolu genelinde ve Türkiye Süper Ligi özelinde araştırılmasıdır. Çalışmada UEFA'nın yayımladığı Kulüp Lisanslama Kıyaslama 2015 Raporunda yer alan bilgiler ve kulüplerin açıklanmış finansal tabloları ışığında, kulüplerin FFP öncesi ve FFP sonrası finansal

*Öğr. Gör. Abant İzzet Baysal Üniv. Gerede MYO İşletme Yönetimi Prg.

durumları değerlendirilmiştir. Türkiye Süper ligindeki dört büyükler olarak anılan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor kulüplerin FFP kriterlerini sağlamadaki uyumları yayınlanmış mali tablolarından alınan bilgilere göre analiz edilmiştir. FFP'nin yürürlüğe konulduğu 2011 yılından 2014 yılı mali yılı sonuna kadar, FFP kriterlerine uyumda Avrupa futbolu genelinde bir iyileşme göze çarpmakla beraber durum Türkiye Süper liginde daha da kötüleşmiştir.

Literatürde FFP uygulamasına yönelik açıklama ve eleştiri içeren çalışmalar mevcuttur. Syzmanski (2014) FFP düzenlemesinin ekonomik verimlilikle ilişkisini incelemiş, düzenlemedeki kuralların adil olmadığını ve finansal verimlilik sağlamayacağını savunmuştur. Frank (2014) çalışmasında FFP'ye yöneltilen rekabeti engelleyeceği, kulüplerin gelişimini donduracağı gibi eleştirileri tartışmış ve sonuçta uygulamanın iyi etkileri olsa dahi asıl çözüm yolunun yönetişsel becerileri geliştirmek olduğuna değinmiştir. Ekinci (2013) yüksek lisans tezinde FFP'nin Türkiye'deki uygulamalarını araştırmış, kulüplerin niteliksel dönüşümünü sağlanmasına yönelik öneriler sunmuştur. Peeters ve Syzmanski (2012) İngiltere Premier Ligi kulüpleri üzerinde yaptıkları çalışmalarında FFP kuralları gibi kısıtlamaların rekabeti etkileyeceği ve maaşları negatif yönde baskılayacağını beklediğini kaydetmişlerdir. Geey (2012) FFP düzenlemesi ile İngiltere Liginin lokal düzenlemesini (FL) karşılaştırmalı olarak incelemiş, lokal düzenlemenin FFP için bir hazırlık niteliğinde olacağını ifade etmiştir. Vöpel (2011) çalışmasında futbol ekonomisinin gerçekten finansal fair play düzenlemesine ihtiyacı olup olmadığını sorgulamış sonuçta uygulamanın uzun vadede rekabet koşullarını dengeleyebileceğini ifade etmiştir. Sass (2012) çalışmasında FFP uygulamasının uzun dönemli rekabet dengesine etkilerini analiz etmiştir. Sonuç olarak başa baş kuralı nedeniyle küçük kulüplerin büyük kulüplerle rekabet güçlerinin ve dolayısıyla başarı şanslarının zayıflayacağını savunmuştur. Müller, Lömert vd. (2012) çalışmalarında Finansal Fair Play uygulamasının özellikle finansal doping olarak adlandırılan orantısız finansman kullanımının önüne geçerek amacına hizmet edebileceğini görüşünü savunmuşlar. Long (2012) FFP düzenlemesinin rekabet kurallarının uygunluğunu tartışmış, sonuçta uygulamanın rekabeti engelleme riski nedeniyle Avrupa Futboluna faydadan çok zarar getireceğini savunmuştur. McDonald (2014) çalışmasında FFP düzenlemesinin rekabet koşullarını olumsuz etkileyerek Avrupa futbolunda büyük takımlar ile küçük takımlar arasındaki farkı açacağını ifade etmiştir. Başka bir ifadeyle uygulamanın büyük kulüplerin lehine küçük kulüplerin aleyhine sonuç vereceğini savunmuştur. Preus, Haugen vd. (2014) çalışmalarında Finansal Fair Play düzenlemesinin küçük kulüplerin rekabet güçlerinde olumsuz etkisinin olacağı ancak kulüplerin dış finansmanını sınırladığından daha bağımsız duruma getireceğini ifade etmişlerdir. Görüldüğü gibi Finansal Fair play düzenlemesi ile ilgili teorik çerçevede birçok çalışma mevcuttur. Bizim çalışmamız uygulamanın sonuçlarını değerlendirmeye yönelik olmasıyla literatürdeki çalışmalardan ayrılmaktadır.

1. MALİ FAİR PLAY UYGULAMASI

1904 yılında ülke futbol federasyonlarının birliği olarak kurulmuş olan UEFA, ilk olarak 2009 Eylül ayında kamuoyuna sunulan ve futbol camiasınca üzerinde prensip olarak mutabık kalınan kulüplerin uymaları gereken mali kriterleri belirleyen kurallar bütünü "Mali Fair Play Kuralları" (FFP) olarak anılmaktadır (Syzmanski,2014:219). 2011 yılından itibaren yürürlüğe konulan FFP futbol camiasının kendine özgü finansal kuralları olması gerektiğini, bu kuralların kademeli olarak uygulamaya sokulacağını ve ihlali halinde yine kademeli olarak yaptırımlara muhatap kalınacağını ifade eden bir düzenlemedir. Aslında FFP daha geniş kapsamlı olan "Kulüp Lisanslama ve Finansal Fair Play Talimatı"nın içinde yer alan mali kriterler bölümünü ifade etmektedir. Kulüp lisans sistemi, UEFA kupalarına katılacak kulüplerin sağlamaları gereken asgari kriterleri, ulusal kulüp lisans sistemi kriterlerini, kriterleri yerine getirmeyen kulüplere uygulanacak yaptırımları ve mali fair play esaslarını düzenleyen bir sistemdir. Bir futbol kulübünün lisans alabilmesi için gerekli kriterler; Sportif kriterler, Personel Kriterleri ve İdari Kriterler, Hukuki Kriterler ve Mali Kriterler olmak üzere dört grup altında toplanmıştır. FFP bu kriterler içindeki "Mali Düzenlemeler" bölümünü oluşturmaktadır.

Kulüp lisansı, sportif başarıya dayalı olarak veya UEFA fair play sıralamasına bağlı olarak UEFA müsabakalarına katılmaya hak kazanan kulüplerin, bu müsabakalarına katılabilmeleri için almaları gereken "UEFA Kulüp Lisansı"nı ifade etmektedir.(TFF) Düzenleme futbolun tüm yönleriyle geliştirilmesini amaç edinmiş, kriterleri hem sportif hem de mali yönden belirlemiştir. UEFA bu kriterleri sağlamayan kulüplere lisans vermeyerek oyun dışı bırakabilir veya başkaca yaptırımlar uygulayabilir. Ayrıca bu düzenlemede "Kulüp Lisans ve Fair Play Sisteminin bir diğer temel amacı, kulüp müsabakalarında 'mali fair play'i hakim kılmaktır" denmekte ve finansal yapı özelindeki hedefleri aşağıdaki şekilde açıklamaktadır (<http://www.uefa.org/protecting-the-game/club-licensing-and-financial-fair-play>).

- Futbol kulüplerinin mali yapısını daha disiplinli ve rasyonel yapıya kavuşturmak
- Maaş ve transfer ücretleri üzerindeki baskıyı azaltmak ve enflasyonist etkiyi sınırlamak
- Kulüpleri kendi gelirlerini aşmamaları konusunda teşvik etmek
- Gençlik ve altyapı için uzun vadeli yatırımları teşvik etmek

- Avrupa kulüp futbolunun uzun vadede sürdürülebilirliğini korumak Kulüplerin temel yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesini yerleştirmek

2016 yılında Türkiye futbol federasyonu tarafından yayımlanan “Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatı” kitapçığında Mali Fair Play düzenlemesinin amaçları aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

- Kulüplerin ekonomik ve mali imkânlarını geliştirmek suretiyle şeffaflık ve güvenilirliğini artırmak,
- Kulüplerin oyuncular, sosyal merciler/vergi mercileri ve diğer kulüplere karşı yükümlülüklerini zamanında yerine getirmelerini temin ederek alacaklıların korunmasına gereken önemi vermek,
- Kulüplerin futbol muhasebesine daha fazla disiplin ve rasyonellik getirmek,
- Kulüpleri kendi gelirlerini esas alarak idareye teşvik etmek,
- Uzun vadede futbol lehine sorumlu harcamayı özendirmek,
- Kulüp futbolunun uzun vadede yaşayabilirlik ve sürdürülebilirliğini korumak (Kulüp Lisans Ve Mali Fair Play Talimatı, 2016:11) UEFA'nın bu düzenlemedeki amacı kısaca mali disiplinin oturtulması, futbol kulüplerinin ticari işletmelerde olduğu gibi aktif-pasif dengesini önemsemelerini ve sürdürülebilirliği sağlamaktır (Geey, 2012:9).

1.1. MALİ FAİR PLAY KRİTERLERİ

UEFA mali disiplin amaçlarına ulaşabilmek için somut kurallar belirlemiş ve bu kurallara ne şekilde uyulacağını ayrıntılı olarak açıklamıştır. Bu kriterler bir arada okunduğunda ortaya UEFA tarafından uygulanması istenen 6 mali kural çıkmaktadır. Bunların ihlali sonucu çeşitli yaptırımlar uygulanabilecek veya daha ayrıntılı inceleme sonucunu doğuracaktır. Tüm bu kurallar mali disiplini sağlamaya yönelik olmakla birlikte en temel kural denk hesap şartıdır. Bu 6 kriteri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

Tablo 1 : Mali Fair Play Kuralları

	Kural	Açıklama	Yaptırım
Temel Şart	Denk Hesap Şartı	Gelirler ile giderler denk olmalıdır.	Para cezası, puan silme, UEFA Gelirlerine el koyma, yeni oyuncuların UEFA maçlarında oynatmama, transfer yasağı, UEFA turnuvalarından men, Uyarı
	İşletmenin Devamlılığı	Denetçi görüşü şartlı veya olumsuz olmamalıdır.	Mevcut finansal bilgilerin ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerin istenmesi
Gösterge Şartları	Eksi Öz sermaye	Öz sermaye negatif olmamalıdır.	Mevcut finansal bilgilerin ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerin istenmesi
	Vadesi Geçmiş Borçlar	Vadesi geçmiş Maaş, vergi, transfer borçları bulunmamalıdır.	Mevcut finansal bilgilerin ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerin istenmesi
Ek Göstergeler	Ücret Giderler / Gelir	Çalışanlara ödenen ücret gelirlerin %70'ini aşmamalıdır.	Ek bilgi talep edilmesi
	Net Borç / Gelir	Net borç gelirlerin %100'ünü aşmamalıdır.	Ek bilgi talep edilmesi

Kaynak: Kulüp Lisans Ve Mali Fair Play Talimatından derlenmiştir.

1.1.1. DENK HESAP ŞARTLARI

FFP'nin temel şartı, kulüplerin gelir ve giderlerinin birbirine denk olması zorunluluğudur. FFP tarafından şart koşulan denk hesap sonucunun hesaplanması mali yıla ait ilgili gelirden ilgili giderlerin çıkarılması yoluyla yapılır. Bu yolla hesaplanacak denk hesap sonucunun pozitif olması şartları sağlamak için gereklidir. Yani kulübün giderleri gelirlerinden fazla olmayacaktır. Denk hesap şartının hesaplanmasında dahil olan ilgili gelir aşağıdaki kalemlerin toplamına eşittir (UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2010:33).

- Gişe gelirleri
- Sponsorluk ve reklam gelirleri
- Yayın hakları gelirleri
- Ticari faaliyet gelirleri
- Diğer faaliyet gelirleri
- Oyuncu satışından gelirler
- Maddi duran varlıkların elden çıkarılmasından kaynaklanan gelirler
- Finansal gelirler

İlgili giderler aşağıdaki kalemlerin toplamından oluşur.

- Satış/malzeme masrafları
- Personel giderleri
- Diğer faaliyet giderleri

- d) Oyuncu kayıtlarının amortismanı/değer düşüklüğü ve oyuncu kayıtlarının elden çıkarılmasından kaynaklanan zararlar
e) Finansal giderler ve temettü
f) Gençlik geliştirme faaliyetlerine yapılan giderler
g) Sosyal gelişim projeleri faaliyetlerine ait giderler
h) Maddi duran varlıkların inşası ile doğrudan ilişkili olan finansman giderleri
k) Kulübe ilişkin olmayan futbol dışı işlemlerden kaynaklanan giderler

Giderlerde; altyapı harcamalarına dair giderler, Tesis (stadyum, antrenman tesisleri inşaat ve tadilatları) geliştirmesine ait giderler ve bonservis giderlerine dair finansman giderleri hesaplamasının dışında tutulmaktadır (<http://sporekonomi.blogspot.com.tr/2014/02/uefa-financial-fair-play-kurallar-ve.html>). Anlaşıldığı üzere, mali fair play kriterleri futbol kulüplerinin gelirlerinden fazla harcama yapmalarını, yani zarar etmelerini yasaklamaktadır. Bu zarar durumu belli periyotlar çerçevesinde izlenecek ve değerlendirilecektir. Her değerlendirme periyoduna "izleme dönemi" adı verilmektedir. İzleme dönemi, lisans alanın denk hesap şartları bakımından değerlendirildiği dönemdir. Kural olarak, üç raporlama dönemini kapsar; Örnek olarak, 2015/16 lisans sezonunda değerlendirilen izleme periyodu 2015'te, 2014'te ve 2013'te sona eren mali yılları kapsar. Bu kurala istisna olarak, 2013/14 lisans sezonunda değerlendirilen ilk izleme periyodu, 2013'te ve 2012'de sona eren raporlama periyotları olmak üzere sadece iki yılı kapsar.

Toplam denk hesap şartları sonucu, izleme döneminin kapsadığı her bir raporlama döneminin denk hesap şartları sonuçlarının toplamıdır. Yani ilk izleme dönemi için iki yıl sonraki izleme dönemleri için 3 yılın toplamıdır. Toplam denk hesap şartları sonucunun pozitif olması durumunda, lisans alan izleme dönemini denk hesap şartlarını sağlamış olur. Toplam denk hesap şartları sonucunun negatif olması durumunda, lisans alanın izleme dönemi denk hesap şartları açığına sahip olmuş olur. Bu açığın tolere edilebilmesi için kademeli olarak belli bir miktar harcama fazlası kabul edilebilir sapma olarak görülecek ve yaptırım uygulanmayacaktır.

Kabul Edilebilir Sapma Kavramı

Kabul edilebilir sapma, tanımlandığı gibi bir kulübün denk hesap şartları gereksinimlerine uygun addedilmesi için mümkün olan maksimum toplam denk hesap açığıdır. Yani kulüplerin gelirlerini aşabilecekleri izin verilen maksimum harcama tutarıdır. Kabul edilebilir sapma her izleme dönemi için (3 yıl) 5 milyon Euro'dur. (İlk izleme dönemi 2 yıldır.) Buna göre kulüplerin ilk izleme döneminde yani 2013/14 ve 2014/15 sezonlarında toplam 5 milyon €'yu aşmayacak şekilde, yıllık kabul edilecek net zararı 2,5 milyon €'dur. Sonraki sezonlarda ise yıllık izin verilen zarar tutarı 1,6 milyon € olacaktır. Ancak, aradaki fazlanın tamamen kulüp sahiplerinin ve/veya ilgili tarafların katkılarıyla kapsanması durumunda, belli bir süreliğine, aşağıdaki miktarlara kadar bu seviye aşılabılır:

- a) 2013/14 ve 2014/15 lisans sezonunda değerlendirilen izleme periyodu için 45 milyon Euro;
b) 2015/16, 2016/17 ve 2017/18 lisans sezonunda değerlendirilen izleme periyodu için 30 milyon Euro;
c) Takip eden yıllarda değerlendirilen izleme periyotları için UEFA İcra Komitesi tarafından belirlenecek daha düşük bir miktar (UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2010:37).

Bu durumda kulüp sahipleri veya ilişkili taraflardan gelecek katkıların, muhasebe kayıtlarına girmesi ve sermaye artırımı veya koşulsuz bağış şeklinde olması gerekmektedir. (Özkurt,2014:6)

Tablo 2: Finansal Fair Play Dönemlere Göre Kabul Edilebilir Sapma Sınırları

İnceleme Dönemi	İzleme Dönemi	Kabul Edilebilir Sapma	
		Normal durumda	Sermaye Artırımı ve / veya Bağışla
2013-2014	2011-2012 / 2012-2013	5 milyon €	45 milyon €
2014-2015	2011-2012 / 2012-2013 / 2013-2014	5 milyon €	45 milyon €
2015-2016	2012-2013 / 2013-2014 / 2014-2015	5 milyon €	30 milyon €
2016-2017	2012-2014 / 2014-2015 / 2015-2016	5 milyon €	30 milyon €
2017-2018	2014-2015 / 2015-2016 / 2016-2017	5 milyon €	30 milyon €
2018-2019	2015-2016 / 2016-2017 / 2018-2019	5 milyon €	30 milyon €

Kaynak: UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2010'dan derlenmiştir.

Yukardaki tabloda FFP denk hesap kuralına göre sezonlara göre kabul edilebilir sapma (net zarar) tutarları gösterilmektedir. Kulübün 5 milyon €'yu aşan zararı eğer kulüp hissedarı veya ilişkili taraflarca sermaye artırımı veya bağış olarak karşılanırsa, kabul edilebilir zarar 45 milyon €'ya kadar çıkabilir. Yani, bir kulüp sahibi 2013-14 sezonundan sonra, her yıl transferlere ve maaşlara vs. harcamak üzere hisse karşılığında ortalama 15 milyon avro değerinde nakit verebilir. Bu rakam, 2015-16 sezonundan sonra sezon başına 10 milyon avroya düşecektir. Kulüp sahipleri sermaye artırımı yada bağışta bulunmazsa her kulübün kabul edilebilir zararı üç yıl toplamında yalnızca 5 milyon €'dur (Preus,2014:37).

1.1.2.GÖSTERGE İHLALLERİ

FFP'nin ana kurallarının yanında uygulamada olan 4 adet gösterge standardı mevcuttur. Kulüpler bu göstergelerden birini ihlal etmesi durumunda ek bilgi ve belgeleri sunması istenecek ve detaylı denetime tabi tutulacaklardır. Aşağıdaki maddelerden birinin oluşması durumunda gösterge ihlal edilmiş sayılır. Bu durumdaki her kulüp mevcut finansal bilgilerini ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerini göndermekle yükümlüdür.

a. İşletmenin devamlılığı: Sunulan yıllık veya ara dönem mali tabloları hakkındaki denetçi raporu işletmenin devamlılığı hakkında şartlı veya olumsuz görüş içermesi halinde

b. Eksi Öz sermaye: Kulübün öz sermayesinin negatife düşmesi durumunda (Başa baş Açığı: Denk hesap şartıyla aynı olduğundan, burada sayılmamıştır.)

c. Vadesi Geçmiş alacaklar: Kulübün ilgili yıl 30 Haziran tarihi itibarıyla vadesi geçmiş ödenmemiş borcunun (futbolculara, teknik direktörlere, diğer kulüplere, vergi dairesi ya da sosyal güvenlik kurumlarına) bulunması halinde (<http://sporekonomi.blogspot.com.tr/2014/02/uefa-financial-fair-play-kurallar-ve.html>).

1.1.3. EK GÖSTERGELER

Bunlara ek olarak UEFA kulüpten aşağıdaki durumlar söz konusuysa ek bilgi talep edebilir:

a. Çalışanlara ödenen ücretler (futbolcu, teknik, idari vb.) gelirlerin %70'inden fazlaysa

b. Şirketin net borcu gelirlerin %100'ünü aşıyorsa

Net borç: Bir kulübün net oyuncu transferleri bakiyesidir (Finansal borçlar + Transferden borçlar - Transferden Alacaklar - Nakit ve Benzerleri) (<http://sporekonomi.blogspot.com.tr/2014/02/uefa-financial-fair-play-kurallar-ve.html>)

Tüm bu kriterlerin temel amacı futbol kulüplerinin mali disipline girmesi ve sürdürülebilirliği sağlamasıdır. Bunun için giderlerin ve borçların azaltılması ile gelirler ve karlılığın artırılması gereklidir.

2. MALİ FAİR PLAY UYGULAMASININ AVRUPA FUTBOLUNA ETKİLERİ

UEFA'nın yayınlamış olduğu "Avrupa Kulüp Futbolunun Görünümü, Kulüp Lisanslama Kıyaslama Raporu (2015)" UEFA'ya üye Avrupa'daki 54 federasyon bünyesinde bulunan "top-division" olarak adlandırılan, 716 futbol kulübünün verileriyle hazırlanmıştır. (The European Club Footballing Landscape, s.16) FFP kriterlerinin uygulamaya konulduğu 2011 yılından 2014 yılına kadar finansal verilerdeki değişim, aynı zamanda FFP'nin ne derece etkin olduğu konusunda bilgiler verecektir. Bu bölümde Türkiye'nin de içinde bulunduğu ülkeler bazında finansal veriler karşılaştırmalı olarak sunulmuş, FFP'den bu yana ne yönde değişiklikler olduğu analiz edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte Türkiye Süper liginde mücadele eden ve 4 büyükler olarak anılan; Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor kulüpleri de aynı doğrultuda derlenen verilerle değerlendirilmiştir.

2.1.GELİRLER

Avrupa futbol kulüp gelirlerinin geçen 18 yılda %559 artmış olduğu kaydedilmektedir. Avrupa futbolunun ekonomik olarak yıllık ortalama büyümesi %9,5 düzeyindedir. Avrupa liglerinin en büyük 15 kulübünden (Top 15) 12'si gelirlerini yükseltmiştir. Kur etkileri göz ardı edilirse Avrupa futbolu 2013 ile 2014 yılları arasında gelirlerini %8,4 arttırmıştır. (Kur farkları hesaba katılırsa artış %5,7 olmaktadır.) 5 büyük lig tarafından başı çekilen bu artış 863 milyon €'ya tekabül etmektedir (The European Club Footballing Landscape,2016:32-38). FFP'nin uygulanmaya başladığı 2011 yılından itibaren gelirlerde istikrarlı bir artış söz konusudur.

Tablo 3: Avrupa Kulüplerinin Yıllara Göre Gelirleri (milyar €)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gelirler	11,7	12,8	13,2	14,1	15	15,9

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:32

Türkiye Süper Ligindeki 4 büyük kulübün durumuna bakacak olursak 2011 yılından 2015 yılına yaklaşık %30'luk bir artış görülmektedir. 2015 yılında en çok geliri sahip kulüp Galatasaray'ı ikinci olarak 313 milyon TL gelirle Fenerbahçe izlemektedir. Dört Büyük kulübün toplam gelirleri 2015 yılı itibarıyla 994 milyon TL'dir. Bu rakam Real Madrid kulübünün aynı yıl gelirinin (557 milyon €) yarısında biraz fazladır. En fazla gelire sahip Avrupa kulüpleri sırlamasında Galatasaray 21. Yer almıştır (Deloitte,2016:4) Dört büyük kulübün gelirlerinde son sezonlarda inişli çıkışlı bir grafik mevcuttur. Son dört sezonda gelirlerini istikrarlı olarak arttıran tek kulüp Galatasaray'dır.

Tablo 4: Türkiye Süper Ligi 4 Büyük Kulübün Yıllara Göre Gelirleri (TL)

GELİR	2012	2013	2014	2015
BJK	153.475.240	147.426.786	142.106.681	222.818.633
FB	255.082.828	246.507.758	309.077.354	317.610.262
GS	224.787.875	248.321.965	275.013.117	349.600.270
TS	135.931.333	66.704.358	106.903.417	104.238.738

TOPLAM	769.277.276	708.960.867	833.100.569	994.267.903
--------	-------------	-------------	-------------	-------------

Kaynak: www.kap.gov.tr'den alınan finansal tablolardan derlenmiştir.

Avrupa kulüplerinin gelir dağılımına bakıldığında yayın gelirleri toplam gelirler içinde 5,3 milyar € ve %34'lük pay ile ilk sırayı almaktadır. İkinci sırada %25 ile sponsorluk gelirleri, üçüncü sırada ise %16 ile gişe gelirleri gelmektedir. Türkiye Süper liginde 2014-2015 sezonunda Galatasaray 100,5 milyon TL ile gelirlerinin %28'ini sponsorluklardan elde etmiştir. Aynı sezonda maç günü gelirleri toplam gelirlerin %15'i, yayın gelirleri ise %26'sıdır. Fenerbahçe'nin gelir dağılımı ise şöyledir; sponsorluk gelirleri %12, maç günü gelirleri %20 ve yayın gelirleri %27. Gelir kalemleri arasında en çok yayın gelirlerinin arttığı görülmektedir (The European Club Footballing Landscape, 2016:40-43).

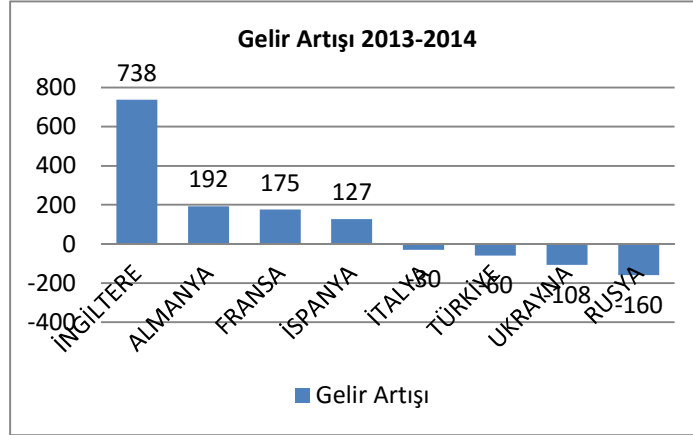
Tablo 5 : Avrupa Kulüplerinin Gelir Dağılımları (Milyar €)

	Payı	Artış	Tutarı
Yayın	34%	17%	5,3
UEFA ödül	8%	-3%	1,3
Sponsorluk	25%	6%	4
Ticari	8%	7%	1,3
Bilet	16%	-1%	2,5
Diğer	9%	-10%	1,5

Kaynak : The European Club Footballing Landscape,2016:40

Aşağıdaki grafikte Avrupa liglerinin gelir artışları görülmektedir. 2013-2014 sezonunda gelirini en çok arttıran lig 738 milyar € ile İngiltere ligi olmuştur. İkinci olan Almanya'nın gelir artışı 192 milyon € ile sınırlı kalmıştır. Burada İngiltere ligi kulüplerinin diğer ülke kulüplerine fark attığı görülmektedir. Negatif büyüyen liglerdeki gelir düşüşlerinin kur farkından kaynaklandığı söylenebilir. Zira Türkiye'de bu periyotta TL Euro karşısında %13,3 değer kaybetmiştir. Aynı şekilde bu yerel paraların değer kaybı Ukrayna'da %29,5, Rusya'da %12,6 olmuştur. Lokal şartlarda bakıldığında tüm ligler pozitif gelir artışı yaratmış durumdadır (The European Club Footballing Landscape,2016:35).

Grafik 1: Avrupa Liglerin Gelir Değişimleri

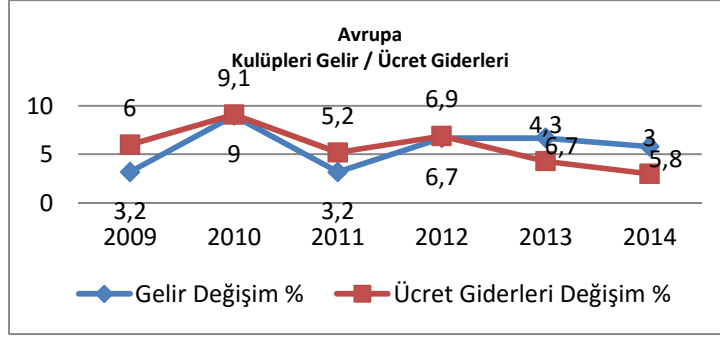
Kaynak: The European Club Footballing Landscape, s.35

Avrupa'da yıllık 100 milyon Euro gelir sınırını aşan kulüp sayısı 2011 yılında 28 iken 2014 yılında 45'e yükselmiştir. Yıllık geliri 400 milyon Euro'yu aşan kulüp sayısı 6'dır. Bu kulüplerin 2'si İspanya, 2'si İngiltere, diğerleri Almanya ve Fransa liglerindedir. Türkiye süper liginden hiçbir takım bu listede bulunmamaktadır. Yıllık gelir sıralamasında Türkiye 520 milyon Euro ile 7. Sırada yer almaktadır. UEFA ödül gelirlerinde Galatasaray Avrupa'da, 2013-2014 (2015'e sarkan) sezonunda kazandığı 21 milyon € ile 21. Sırada yer almıştır. Bu rakam Galatasaray'ın o sezon gelirlerinin %21'ine tekabül etmektedir. Bununla beraber Avrupa'da gelirlerinin çok daha yüksek oranını UEFA'dan elde eden kulüpler bulunmaktadır. Örneğin Yunanistan'ın Olimpiakos kulübü 2014 yılında 29 milyon € ile, gelirinin % 48'inin UEFA ödülleriyle kazanmış durumdadır (The European Club Footballing Landscape,2016:43-50).

2.2.GİDERLER

UEFA Raporuna göre Avrupa kulüplerinin 2013-2014 sezonu toplam giderleri 16.355 milyon €'dur. Kulüplerin ücret ve diğer faaliyet giderleri için 15.070 milyon € harcadığı görülmektedir. Yani gelirlerin %95'i ücret ve diğer giderler için harcanırken, transfer harcaması ve olağandışı giderlere sadece gelirin %5'i kalmıştır. Ücret giderlerini son 20 yılda %664 artışı ifade edilmektedir. Avrupa ekonomisinin yıllık ekonomik büyümesinin bu dönemde %1,5 olduğu düşünülürse ücret giderlerindeki yıllık ortalama %10 artış fazla görülmektedir (The European Club Footballing Landscape, 2016:59-61).

Grafik 2: Avrupa Kulüplerinin Gelir ve Ücret Gideri Karşılaştırması (Milyar €)

Kaynak: The European Club Footballing Landscape,2016:61

UEFA raporuna göre giderler içerisinde en büyük pay %71 ile ücretlere gitmektedir. Ücret giderleri aynı zamanda toplam gelirlerin %62,1'ini kapsamaktadır. Fransa, Gürcistan, Romanya ve Türkiye liglerinde en az 10 kulübün ücret giderler/gelirler oranı %70'in üzerindedir. (The European Club Footballing Landscape, 2016:66)

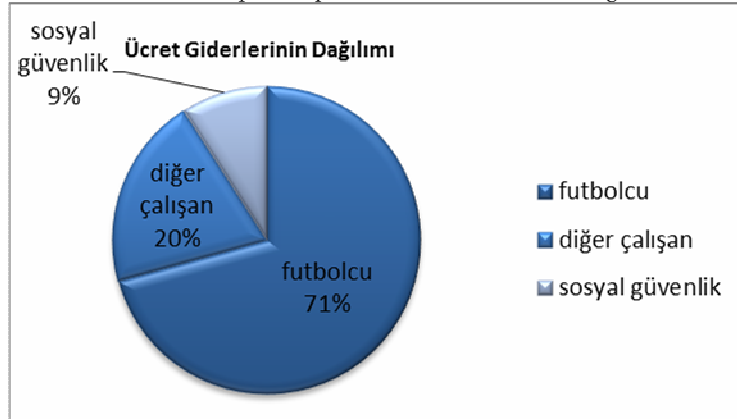
Tablo 6: Avrupa Kulüplerinin 2014 Yılı Giderlerinin Dağılımı (Miyon €)

Gider Çeşitleri	Tutar	Giderin %	Gelirin %
Ücretler	9.856	60,3	62,1
Faaliyet	5.230	31,9	32,9
Net transfer	778	4,8	5
Diğer	491	3	3,1
Toplam	16.355	100	103,1

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:72-81'den derlenmiştir.

FFP kulüplerin gelirlerinden fazla harcama yapmalarına izin vermemektedir. Oysa tablodan görüldüğü üzere, kulüplerin toplam giderleri gelirlerini aşmış durumdadır. FFP ayrıca Ücret giderlerinin toplam giderlerinin %70'ini aşmaması gerektiğini kurala bağlamıştır. Bu durumun ücretlerin düşmesine etki edeceği söylenebilir. (Peeters,2012:27) Tabloya bakıldığında ücret giderlerinin hem gelirlerin hem de giderlerin %60'ı düzeyinde olduğu görülmektedir. FFP göstergeleri açısından kriterin sağlandığı söylenebilir. Türkiye Süper Ligi 4 büyüklerinin 2014-2015 sezonunda toplam gelirleri 994 milyon TL iken, toplam giderleri 1.081 milyon TL ile gelirlerini aşmış durumdadır. Ücret giderleri ise gelirlerin ve giderlerin %50 si seviyelerindedir.

Grafik 3 : Avrupa Kulüplerinde Ücret Giderlerinin Dağılımı

Kaynak: The European Club Footballing Landscape ,2016:62

UEFA raporuna göre Avrupa Kulüpleri 2012 yılından itibaren ücret giderlerini düşürmeye başladıkları görülmektedir. 2010 yılında 9,1 milyar € olan ücret giderleri 2014 yılı itibariyle 5,8 milyar €'ya gerilemiş durumdadır. 4 büyüklerde de bu trende paralel olarak 2012 yılında 778 milyon TL olan ücret giderleri, 2014 yılında 507 milyon TL'ye çekildiği görülmektedir. Aynı rapora göre Avrupa kulüplerinin ücret giderlerinin dağılımından %71 ile en büyük payı futbolcu ücretleri almaktadır. (The European Club Footballing Landscape,2016:63) Galatasaray'ın 2014-2015 sezonunda sporcu ücretleri 214 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam toplam ücret giderlerinin %84'üne denk gelmektedir. Beşiktaş, Fenerbahçe'nin mali tablolarında açık olarak futbolcu ücretleri ayrımı görülemediği görülmüştür. Trabzonspor'un futbolcu ücret giderleri (vergi ve stopaj dahil) toplam ücret giderlerinin %96'sına tekabül etmektedir.(www.kap.gov.tr)

Aşağıdaki tablo 4 Büyüklerin gider toplamalarını göstermektedir. Buna göre 2015 yılında bu kulüplerin toplam gideri 1,5 milyar TL'nin üzerindedir. Bu toplam içinden en büyük pay 521 milyon TL ile Galatasaray'a aittir. Fenerbahçe ve Beşiktaş sırasıyla 393 milyon ve 375 milyon ile birbirine yakın gider tutarına sahiptirler. Söz konusu 4 kulübün toplam giderleri 2012 yılına göre %43 artmış olduğu söylenebilir. Avrupa kulüpleri ortalamasının aksine bu artış finansal fair play kuralları ile uyumsuzluklara neden olabilecek konulardandır.

Tablo 7 : Türkiye Süper Ligi 4 Büyüklerin Yıllara Göre Gider Tutarları (TL)

GİDER	2012	2013	2014	2015
BJK	338.559.216	248.356.209	305.154.716	375.256.345
FB	256.367.430	293.545.131	384.657.821	393.811.478
GS	317.427.994	373.012.787	490.202.556	521.807.602
TS	168.755.253	155.937.243	188.851.387	259.600.322
TOPLAM	1.081.109.893	1.070.851.370	1.368.866.480	1.550.475.747

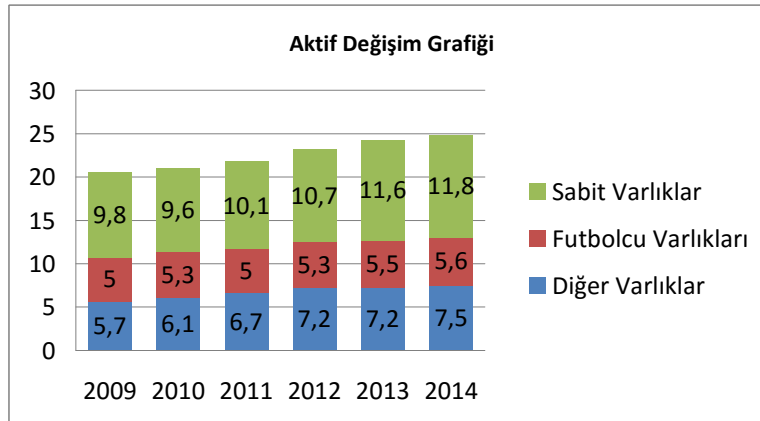
Kaynak: www.kap.gov.tr'den alınan finansal tablolardan derlenmiştir.

Oransal olarak bakıldığında son bir yıl içinde giderleri en fazla artan kulüp % 37 ile Trabzonspor'dur. Onu %23 ile Beşiktaş ve %6 ile Galatasaray izlemektedir. 2015 yılında önceki yıla göre giderini sadece %2 arttıran Fenerbahçe'nin nispeten gider kontrolünde başarılı olduğu söylenebilir.

2.3.AKTİFLER

UEFA raporuna göre Avrupa kulüplerinin aktif büyüklüklerini 2011 yılından itibaren istikrarlı şekilde arttırdıkları görülmektedir.2011 yılında 21,8 milyar € olan toplam aktifler 2014 yılında 24,9 milyar €'ya yükselmiştir. 2014 yılında tüm aktif içinde futbolcu varlıklarının payı %22 civarındadır. Tüm sezonlarda en büyük varlık kalemlerini sabit varlıklar oluşturmaktadır. kulüptür. Avrupa futbolunun aktif hacmi son 5 yılda %20 den fazla artış göstermiş ve 2014 sonunda 25 milyar €'ya dayanmış durumdadır. FFP'nin uygulamaya konulmasından itibaren aktiflerin 2 milyar €'dan fazla artış gösterdiği görülmektedir ve bu artışın 800 milyon €'luk kısmının stadyum, eğitim ve altyapı gibi sabit yatırımlara harcadığı ifade edilmektedir (The European Club Footballing Landscape, 2016:96).

Grafik 4: Avrupa Kulüplerinin Aktif Değişimi (Milyar €)

Kaynak : The European Club Footballing Landscape, 2016:96

Türkiye Süper Ligi, 4 büyük kulübün durumuna bakacak olursak 2015 yılında toplam aktif büyüklüğü 1,54 milyar TL'dir. Beşiktaş'ın toplam varlıkları 179 milyon TL, futbolcu varlıkları ise toplamın %43 ü kadardır. Galatasaray toplam 781 milyon TL varlıkların içerisinde 142 milyon TL futbolcu varlığına sahiptir. Fenerbahçe'nin aktif büyüklüğü 311 milyon TL olup, futbolcu varlığı 68 milyon TL ile 4 büyükler arasında en düşük olan kulüptür. Bu tutar toplam aktifin %22'sine tekabül etmektedir. Trabzonspor'un ise futbolcu varlıkları toplam aktifin %66'sını oluşturmakta ve dört kulüp içinde en büyük değere sahip olması dikkat çekicidir. 4 büyüklerin aktif büyüklüğü 2015 yılında %20 artarak 1.28 milyar TL'den 1.54 milyar TL'ye ulaşmıştır. Toplamda tüm aktifler içinde futbolcu varlıklarının oranı %30 düzeyindedir.(www.kap.gov.tr)

Tablo 8 : 2015 yılı itibarıyla 4 Büyüklerin Aktif Görünümleri (TL)

	Aktif	Duran varlık	Futbolcu Lisansları	Futbolcu Lisansları %
BJK	179.621.502	109.459.710	76.880.000	43
FB	311.233.179	215.639.000	68.673.370	22
GS	781.403.879	512.720.901	142.689.654	18
TS	271.144.788	245.301.456	180.171.410	66
TOPLAM	1.543.403.348	1.083.121.067	468.414.434	30

Kaynak: www.kap.gov.tr'den alınan finansal tablolardan derlenmiştir.

2.4. ÖZ SERMAYE

UEFA raporuna göre 2011 de uygulamaya başlanan başa baş kuralının etkisiyle Top-Division kulüplerin bilançoları 2014 yılında çok daha sağlıklı bir görünüm arz etmektedir. Öz sermaye miktarı 2011 yılına 3,3 milyar € iken 2014 yılı itibariyle yaklaşık %50 artarak 4,9 milyar € olmuştur. (The European Club Footballing Landscape, 2016:13).

Tablo 9: Avrupa Kulüplerinin Öz sermaye Tutarları (Milyar €)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Öz sermaye	1,8	1,9	3,3	3,9	4,6	4,9

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:13

4 büyüklerin durumuna bakıldığında son iki sezon tüm kulüpler negatif öz sermayeye düşmüş durumdadır. 4 kulübün öz sermayeleri toplamı -1 milyar TL'yi aşmaktadır. FFP kurallarınca UEFA öz sermayenin eksiyeye düşmemesi gerektiğini öngörmektedir. Ancak 4 büyük kulübün de yüksek geçmiş yıl zararları ve sermaye yetersizliği nedeniyle öz sermayeleri negatif durumdadır. Fenerbahçe'nin ödenmiş sermayesi 25 milyon TL olup 2016 yılında halka arz yolu ile 4 milyon TL tutarında sermaye artırımına gitme kararı almıştır. Galatasaray'ın ödenmiş sermayesi 2015 yılı itibariyle 21,6 milyon TL'dir. Kulüp en son sermaye artırımını 2013 yılında 7,7 milyon TL ile yapmıştır. Trabzonspor'un mevcut ödenmiş sermayesi 2015 sonunda 100 milyon TL'dir. Kulüp 2014 yılında sermayesini 75 milyon TL arttırmıştır. Beşiktaş, 4 büyük kulüp arasında 240 milyon TL ile en yüksek sermayeye sahip kulüptür. Beşiktaş 2013 yılında sermayesini 5 kat arttırarak 200 milyon TL ek sermaye koymuştur.(www.kap.gov.tr)

Tablo 10: 4 Büyük Kulüplerinin Öz sermaye Tutarları (Milyar €)

Öz sermaye	2012	2013	2014	2015
BJK	-352.120.198	-219.774.261	-364.056.139	-504.601.963
FB	122.278.373	106.113.559	-240.531.966	-422.298.704
GS	-251.274.609	-70.673.164	-15.513.236	-103.227.649
TS	66.350.413	-17.968.936	-74.346.133	-56.345.978
TOPLAM	-414.766.021	-202.302.802	-694.447.474	-1.086.474.294

Kaynak: www.kap.gov.tr'den alınan finansal tablolardan derlenmiştir.

2.5. NET BORÇ

UEFA raporuna göre Avrupa kulüplerinin net borç stoku düşüş trendindedir. 2012 yılındaki yükselme hariç FFP şartlarının yürürlüğe girmesinden itibaren düşüşe geçtiği görülmektedir. 2009 yılında 7,6 milyar olan toplam borç stoku 2014 yılında göre 1 milyar € azalmıştır. FFP kulüp yöneticilerine borçlanma yerine sermaye artırımını salık vermesi sınırlı da olsa borçların azaltılmasında etkili olmuş olabilir. (The European Club Footballing Landscape, 2016:101).

Tablo 11: Avrupa Kulüplerinin Yıllara Göre Net Borç Toplamı (Milyar €)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Net Borç	7,6	7,6	6,7	7,3	6,9	6,6

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:101

Aşağıdaki tabloda ülkeler bazında kulüplerin toplam borç miktarları ve borçların aktifte oranı verilmiştir. Türkiye'nin borç yükü aktifte oranı %81 ile İsrail'i saymazsak en yüksek orana sahiptir. Kulüplerin sahip olduklarının %81'ini borçla döndürdükleri anlaşılmaktadır. Kaldı ki net borç kavramına ticari borçlar dahil edilmemiştir.

Tablo 12 : Top-15 Ülke Ligleri Bazında 2014 Yılı Net Borç Miktarları (Milyon €)

	Net Borç Milyon €	Aktife Oranı %
İNGİLTERE	79,3	23
İTALYA	52	30
PORTEKİZ	48,4	70
RUSYA	41,7	61
TÜRKİYE	30	81
FRANSA	21,7	25
İSPANYA	19,9	11
UKRAYNA	14,7	36
DANİMARKA	11,1	32
ALMANYA	9,2	7

NORVEÇ	6,6	47
AZERBAYCAN	5,3	76
İSRAİL	4,3	100
BELÇİKA	4,1	19
İSVEÇ	4	26

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:101

Avrupa'nın 5 büyük ligine baktığımızda, aktive oranla borçluluk oranının düşük olduğu görülmektedir. Örneğin Almanya ligindeki kulüpler ortalama %7 ile Avrupa ligleri arasında en düşük borçluluk oranına sahiptir. İspanya %11, İngiltere %23, Fransa %25 ve İtalya kulüplerinin net borç/aktif oranları Türkiye ile karşılaştırıldığında oldukça düşük görünmektedir.

Tablo 13: 4 Büyüklerin Yıllara Göre Net Borç Miktarları (TL)

Net Borç	2012	2013	2014	2015	Aktife oranı
BJK	209.368.460	135.251.998	235.395.564	359.069.648	200
FB	142.474.085	281.866.727	258.257.173	496.115.396	159
GS	659.385.361	506.915.133	419.946.570	574.257.435	73
TS	76.859.725	96.428.425	120.630.154	134.160.174	49
TOPLAM	1.088.087.631	1.020.462.283	1.034.229.461	1.563.602.653	101

Kaynak: www.kap.gov.tr'den alınan finansal tablolardan derlenmiştir.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 2015 yılı itibarıyla 4 büyük kulübün net borç toplamı 1.5 milyar TL'nin üzerindedir. Bu rakam 2012 yılına göre %43 artmıştır. UEFA raporuna göre aynı dönemde Avrupa kulüpleri genelinde borçluluk %10 azalmıştır. Toplam net borçların toplam aktiflere oranı ise ortalama %101'dir. Bu oran Beşiktaş'ta %200, Fenerbahçe'de ise %159 gibi oldukça yüksek seviyelerdedir. Bunun manası bu iki kulübün tüm varlıklarını satsalar dahi net borçlarını kapatmaya yetmeyeceğidir.

2.6. NET ZARAR

UEFA raporuna göre kulüplerin net zararları FFP'nin uygulanmaya başladığı 2011 yılındaki seviyenin üçte birine düşmüş durumdadır. Karlarını en çok arttıran ligler; İngiltere(%19,3), İspanya(%14,3) ve Almanya(12,2) olarak görülmektedir. Karını en az arttıran kulüpler ise Rusya(1,4), İskoçya(3,5) ve Fransa(4,4) takımlarıdır. Türkiye ve Portekiz finansal dengede en başarısız ülkeler olarak göze çıkmaktadır. Sadece faaliyet giderlerine dahi gelirlerinden %20 daha fazla harca yapılmış olduğu görülmektedir. Türkiye ve Ukrayna sırasıyla %38 ve %26 oranlarında kritik seviyede zarar artışı göstermiş durumdadır. İtalya kulüplerinin zarar artışı ise %18,6 olarak görülmektedir. Toplamda net zarar tutarı 2011 yılına göre 2/3 oranında azalmıştır. (The European Club Footballing Landscape, 2016:84-85).

Tablo 14: Avrupa Kulüplerinin Yıllara Göre Net Zarar Tutarları (Milyon €)

Milyon €	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Net Zarar	-1.163	-1.634	-1.670	-1.076	-792	-486

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:84

Aşağıdaki tabloda UEFA'nın "top 15" tabir ettiği üst 15 liginde mücadele eden kulüplerden 2014 yılında kar-zar edenlerin sayıları görülmektedir. Buna göre Türkiye hariç tüm liglerde en az 5 karlı kulüp bulunmaktadır. Türkiye 2 kulüple en az kar eden, aynı zamanda 16 kulüple en fazla zarar eden kulüp sayısına sahip ligdir.

Tablo 15 : Top-15 Avrupa Liglerinin Kar/Zarar Eden Kulüp Sayıları

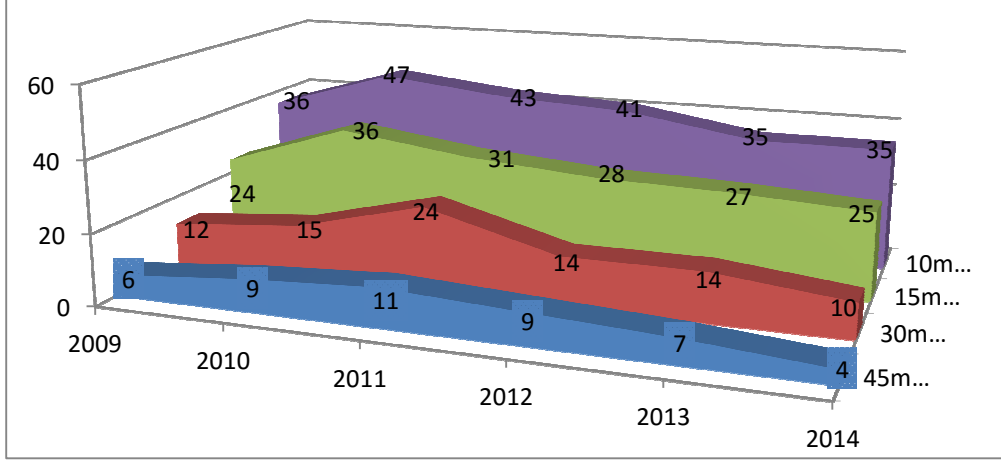
Ligler	Kulüp sayıları		
	Kar Eden	Zarar Eden	Toplam
İngiltere	15	5	20
Almanya	12	6	18
İspanya	15	5	20
İtalya	7	12	19
Fransa	6	14	20
Rusya	7	9	16
Türkiye	2	16	18
Hollanda	8	10	18
İsveç	6	4	10
Belçika	7	9	16

Portekiz	8	3	11
Avusturya	8	2	10
Danimarka	5	7	12
İskoçya	5	7	12
Ukrayna	5	9	14

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:88

Aşağıdaki grafikte 10 milyon €'dan fazla net zarara sahip kulüp sayıları yıllar itibariyle verilmiştir. Buna göre 2011 yılında 45 milyon €'nın üzerinde zarar gösteren kulüp sayısı 11 iken 2014 yılında 4'e düşmüştür. 30 milyon €'dan fazla zarar eden kulüp sayısının ise aynı dönemde 24'ten 10'a düştüğü görülmektedir. Toplam olarak bakıldığında 2011 de 10 milyon ve üzeri zarar eden kulüp sayısı 109 iken 2014 yılında 74'e gerilemiştir. Zarar eden kulüp sayısının FFP'den sonra %32 azaldığı söylenebilir.

Grafik 5: Avrupa Liglerinde Yıllara Göre Yüksek Zarar Gösteren Kulüp Sayıları

Kaynak : The European Club Footballing Landscape, 2016:85

2.7. FAALİYET KARI

2011'de yürürlüğe konulan başa baş kuralından sonra gider kontrolünün sıkılaştırılmış olmasının da etkisiyle faaliyet karlarının artmış olduğu görülmüyor. 2011-2014 arası ücret giderleri sadece %15, faaliyet giderleri ise %5 artmasına rağmen, aynı dönemde gelirler %20'nin üzerinde artmıştır. Avrupa kulüp gelirlerinin toplamda tarihin en yüksek seviyesine ulaştığı söylenebilir. 2009 yılından beri görülen faaliyet zararları 2011 yılından itibaren düşüşe geçmiş 2013 yılı itibariyle de kara geçmiştir. Avrupa futbolunun 2014 yılında FFP öncesine göre ortalama olarak % 900 daha karlı olduğu söylenebilir. (The European Club Footballing Landscape, 2016:86-88).

Tablo 16: Avrupa Kulüplerinin Yıllara Göre Faaliyet Karı Topamları (Milyon €)

Milyon €	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Faaliyet karı	-249	-336	-382	-112	339	805

Kaynak: The European Club Footballing Landscape, 2016:86

Türkiye Süper Liginde 4 büyüklerin faaliyet zararı yıldan yıla artan bir trenddeyken 2015 yılında azalmıştır. 2015 yılı itibariyle 4 kulübün toplam faaliyet zararı 176 milyon TL'ye yakındır. FFP uygulamaları zararı engellemeyi öngörürken, faaliyet zararları 2012 yılına göre 4 katından fazla artmıştır.

Tablo 17: 4 Büyüklerin Yıllara Göre Faaliyet Karı Miktarları (TL)

Faaliyet Karı	2012	2013	2014	2015
BJK	-55.187.089	-24.733.435	-63.539.878	-13.182.943
FB	16.698.017	-11.609.335	-28.063.374	-23.212.642
GS	-10.658.648	-46.590.393	-105.816.618	-51.558.918
TS	6.711.286	-55.136.460	-28.037.184	-87.957.578
TOPLAM	-42.436.434	-138.069.623	-225.457.054	-175.912.081

Kaynak : www.kap.gov.tr'den alınan finansal tablolardan derlenmiştir.

2015 yılında en çok zarar eden kulüp Trabzonspor ikinci olarak Galatasaray'dır. Son 4 sezonun toplamına bakıldığında en çok zarar eden kulüpler 214 milyon TL ile Galatasaray ve sonrasında 164 milyon TL ile Trabzonspor'dur. Fenerbahçe bu kulüpler içinde 46 milyon TL ile en az zarar eden kulüp görünümündedir.

3.MALİ FAİR PLAY UYGULAMASININ TÜRKİYE SÜPER LİĞİ 4 BÜYÜKLERE ETKİSİ

Çalışmanın bu bölümünde mal fair play uygulamasının yürürlüğe konulduğu yıldan itibaren öngördüğü kuralların Türkiye Süper Ligi 4 Büyük kulübünün mali yapısına etkileri analiz edilecektir.

3.1.BEŞİKTAŞ

3.1.1.BAŞABAŞ DENKLİĞİ

Beşiktaş kulübünün yıllık zarar miktarlarına bakıldığında 2013 yılında zararının yarıdan fazla azaltmış olmasına rağmen, takip eden yıllarda tekrar arttırdığı görülmektedir. FFP'nin ilk izleme dönemi olan 2011-2012 ve 2012-2013 sezonları zarar toplamı 94 milyon €'nun üzerindedir. İkinci izleme döneminde ise 3 yıllık toplam zarar 144 milyon €'yu aşmış durumdadır. 2013 yılında 200 milyon TL'lik sermaye artırımını bilanço dengesini bir derece düzetmiş olsa da, bu zarar rakamları FFP kriterlerini aşmakta ve başa baş açığı sayılmaktadır.

Tablo 18: Beşiktaş Kulübünün Dönemler İtibariyle Başa baş Denkliği

TCMB kur €/TL (31.05)	2,92	2,85	2,45	2,28
İnceleme Dönemi	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Dönem Net Karı/ Zararı (TL)	-140.478.649	-143.902.328	-68.296.914	-150.796.170
Dönem Net Karı/ Zararı (€)	-48.109.126	-50.492.045	-27.876.291	-66.138.671
Sermaye Artırımı	0	0	200.000.000	0
Başa baş Açığı/ Fazlası (€)	-144.507.007	-94.014.962	-	-

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarından derlenmiştir.

Özellikle 2015 yılında incelenen son 3 yıllık izleme döneminde toplam zarar kabul edilebilir sapmanın sermaye artırım katkısı dahil edilse dahi 3 katından fazla aşılmış durumdadır. Bu durum FFP kurallarının ihlal ettiği göstermektedir ve UEFA Beşiktaş'a Finansal Fair Play incelemesi nedeniyle 5,5 milyon € para cezası kesmiştir. Bu cezanın 1,5 milyon avroluk kısmı takip eden üç yıl içerisinde üç eşit taksitte ödenecek ve 4 milyon avroluk kısmı ise üç yıl için belirlenen kriterlere uyulması halinde kaldırılacaktır (<http://t24.com.tr/haber/uefadan-besiktasa-finansal-fair-play-cezasi,296075>). Konuyla ilgili olarak kulübün resmi internet sitesinden yapılan açıklamaya göre UEFA Kulüp Finansal Kontrol Komitesi tarafından kulüp hakkında yürütülen UEFA Mali Fair Play Kriterleri; başa baş hesap durumu soruşturma süreci sona ermiş olup, UEFA Mali Kontrol Komitesi arasında yapılandırma anlaşması imzalanmıştır. Yapılan anlaşmaya göre Beşiktaş, 2018/19 izleme periyodunda (2015/16, 2016/17, 2017/18) UEFA mali fair play kriterlerine uymayı taahhüt etmektedir. Ayrıca, bu anlaşma süresince, yeni oyuncu transferlerinde belirli bir sınırlandırmayı da kabul etmiştir.

3.1.2.GÖSTERGELER

a. İşletmenin Devamlılığı

UEFA FFP'ye göre kulübün sürdürülebilirliği hakkındaki denetçi görüşünün olumlu olmasını öngörmektedir. Raporun şartlı veya olumsuz görüş bildirmesi durumunda UEFA'nın ileriye dönük bir yıllık bütçelenmiş finansal bilgilerini talep ederek yakın takibe alacağına değinilmiştir. Ancak Beşiktaş kulübünün son 4 sezonuna bakıldığında tümünde şartlı görüş beyan edildiği görülmektedir. Bununla birlikte işletmenin sürekliliğine dair önemli belirsizlikler bulunduğu son 3 yılın denetçi bağımsız raporlarında not edilmiştir. Ayrıca yöne bağımsız denetim raporuna göre bilanço yapısı TTK açısından borca batık olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 19: Kulübün Bağımsız Denetim Raporlarında Yer Alan Denetçi Görüşleri

İşletmenin Devamlılığı	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Denetçi Görüşü	Şartlı	Şartlı	Şartlı	Şartlı
İşletmenin sürekliliği	Önemli belirsizlik	Önemli belirsizlik	Önemli belirsizlik	-
TTK	Borca batık	Borca batık	-	-

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarından derlenmiştir.

b.Negatif Öz Sermaye

Yüksek geçmiş yıl zararlarının bir sonucu olarak kulübün öz kaynakları son 4 sezondur negatif görünümündedir. Özellikle 2015 yılında -504 milyon TL ile oldukça yüksek bir seviyeye ulaşmıştır.

Tablo 20: Yıllar İtibariyle Özsermaye - Sermaye Görünümü

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Öz sermaye	-504.601.963	-364.056.139	-219.774.261	-352.120.198
Sermaye	240.000.000	240.000.000	240.000.000	40.000.000

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarından derlenmiştir.

Negatif öz sermaye FFP kriterleri açısından uyumsuzluk teşkil etmektedir. 4 büyükler arasında en yüksek sermayeye sahip olmasına rağmen en yüksek negatif öz sermaye de Beşiktaş kulübünün bilançosunda yer almaktadır.

c. Kamu İdarelerine, Çalışanlara ve Diğer Kulüplere Vadesi Geçmiş Borcun Olmaması

Mali Fair Play kuralları arasında kulübün kamu idarelerine, çalışanlara ve diğer spor kulüplerine vadesi geçmiş borçlarının bulunmaması maddesi yer almaktadır. Bu maddenin ihlali halinde kulübün ileriye dönük 1 yıllık bütçelenmiş finansal bilgileri UEFA'ya göndermekle yükümlü olacağı belirtilmiştir. Aşağıdaki tablo Beşiktaş kulübünün kısa vadeli borçlarının ayrıntısını göstermektedir.

Tablo 21: Beşiktaş Kulübünün Yıllar İtibariyle Kısa Vadeli Borçları

Kısa Vadeli Borçlar	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Kamu İdarelerine Borç	68.891.576	51.944.918	50.705.710	43.541.502
Çalışanlara Borç	36.344.759	34.134.683	10.094.679	1.094.790
Diğer Futbol Kulüplerine Borç	4.871.327	7.636.468	0	0

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarından derlenmiştir.

Finansal tablolarda bu borçlarının ne kadarının vadesinin geçmiş olduğu belirtilmediğinden, bu göstergenin ihlal edilip edilmediğine dair yorum yapmamız mümkün olmamıştır. Ancak 2012 yılındaki futbolculara olan vadesi geçmiş borçları nedeniyle Beşiktaş kulübünün UEFA kupalarından 1 yıl süreyle men cezası aldığı not edilmelidir. <http://sporekonomi.blogspot.com.tr/2014/02/uefa-financial-fair-play-kurallar-ve.html> 2014 yılında ise aynı gösterge ihlalinden futbolculardan alınan geçmiş yıllara ait alacaklarının olmadığını gösteren belge ile kurtulmuştur.

3.1.3.EK GÖSTERGELER

UEFA mali fair play kriterleri gelirden fazla borçlanmayı ve giderler içindeki ücret giderleri payının %70'i geçmesini yasaklamaktadır.

Tablo 22: Beşiktaş Kulübünün Net Borç/Gelir ile Ücret/Gider Oranları

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Net borç / Gelir	161,15%	165,65%	91,74%	136,42%
Ücret / Gelir	74,02%	97,83%	65,91%	95,37%

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

Net Borç / Gider Oranı: FFP'ye göre net borç oranı %100'ü geçmemelidir. Ancak Beşiktaş'ın son dört sezondan üçünde (2013 hariç) aşmış olduğu görülmektedir. 2014 ve 2015 yıllarında oran %160'ın üzerindedir. Bu kulübün gelirinin çok üstünde borçlandığını göstermektedir.

Ücret Giderleri / Gider Oranı : FFP'ye göre bu oran %70'i aşmamalıdır. Beşiktaş kulübünün son dört sezonda sadece 2013 yılında bu kriteri sağladığı görülmektedir. 2015 yılında ise %74 ile sınırı az da olsa aşmış durdadır.

3.2.FENERBAHÇE

3.2.1.BAŞABAŞ DENKLİĞİ

Mali fair play kriterleri kulüplerin bir sezonda zarar edebilecekleri maksimum tutarı belirlemiştir. Bu sınır sezon başına normal şartlarda ortalama 1.6 milyon € civarındadır. Oysa kulüp 2012 yılından sonra artan miktarda zarar etmeye başlamış ve zarar rakamı 2015 yılında 181.7 milyon TL ile zirve noktaya ulaşmıştır. Fenerbahçe'nin son dört sezonluk mali fair play kriterleri uyumuna bakıldığında sadece birinci izleme döneminde başabaş fazlası vererek kriteri sağladığı görülmektedir.

Tablo 23: Fenerbahçe Kulübünün Dönemler İtibariyle Başa baş Denkliği

TCMB kur €/TL (31.05)	2,92	2,85	2,45	2,28
İnceleme Dönemi	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Dönem Net Karı / Zararı (TL)	-181.718.450	-123.619.340	-10.633.926	11.698.070
Dönem Net Karı / Zararı (€)	-62.232.346	-43.375.207	-4.340.378	5.130.732
Sermaye Artırımı	0	0	0	0
Başabaş Açığı / Fazlası (€)	-42.584.853	790.354		

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

Ancak bir izleme döneminde izin verilen maksimum zarar miktarı 5 milyon € iken, ikinci izleme döneminde 42.5 milyon € başabaş açığı vererek kabul edilebilir sapmanın hayli dışına çıkmıştır. Aradaki farkın sermaye artırımı ve /veya bağış yoluyla kapatılması halinde maksimum kabul edilebilir zarar ilk ikinci izleme dönemi için 30 milyon €'dur. Tabloda görüldüğü üzere sermaye katkısı olmamasına rağmen bu sapma sınırı da aşılmıştır.

3.2.2.GÖSTERGELER

a. İşletmenin Devamlılığı

Kulübün yayımlanmış bağımsız denetim raporlarından edinilen bilgilere göre, şirket 2012 yılında şartlı, takip eden yıllarda ise olumlu denetçi görüşü almıştır. Bununla birlikte denetim raporunda yüksek

borç yükünden dolayı şirketin devamlılığının sağlanmasında ciddi şüphe bulunduğu ifade edilmiş, bu durumun TTK'ca borca batıklık olarak kabul edildiği değerlendirilmiştir.

Tablo 24: Kulübün Bağımsız Denetim Raporlarında Yer Alan Denetçi Görüşleri

İşletmenin Devamlılığı	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Denetçi Görüşü	Olumlu	Olumlu	Olumlu	Şartlı
İşletmenin sürekliliği	Ciddi şüphe	Ciddi şüphe	Ciddi şüphe	
TTK	Borca batık	Borca batık	Borca batık	

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

b.Negatif Öz sermaye : FFP şirket öz sermayesinin sürekli pozitif olmasını ister. Şirketlerin birikmiş zarar tutarlar, sermaye tutarını aşarsa öz sermaye eksiye düşmektedir.

Tablo 25: Yıllar İtibariyle Öz sermaye – Sermaye Görünümü

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Öz sermaye	-422.298.704	-240.531.966	106.113.559	122.278.373
Sermaye	25.000.000	25.000.000	25.000.000	25.000.000

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi kulübün öz sermayesi 2013 ve 2013 yıllarında pozitif iken 2014 yılından itibaren negatife dönmüştür. 2014 yılında şirketin birikmiş geçmiş yıl zararları sermayesinden 240 milyon TL fazladır.

d. Kamu İdarelerine, Çalışanlara ve Diğer Kulüplere Vadesi Geçmiş Borcun Olmaması

Tablo 26: Fenerbahçe Kulübünün Yıllar İtibariyle Kısa Vadeli Borçları

Kısa Vadeli Borçlar	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Kamu İdarelerine Borç	52.762.034	24.260.284	15.139.153	10.658.056
Çalışanlara Borç	40.302.753	19.376.576	190.951	673.782
Diğer Futbol Kulüplerine Borç	29.314.128	69.373.453	53.054.232	1.234.480

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

Şirket bilançolarında kısa vadeli borç kalemlerinde hem vergi ve SGK, hem ücret hem de diğer kulüplere borçlar bulunmaktadır. Ancak bu borçların vadesi geçmiş kısımları bulunup bulunmadığı finansal tablo dip notlarından anlaşılamadığı için kriter uyumu açısından yorum yapılamamıştır.

3. EK GÖSTERGELER

Mali fair play kriterleri göstergeler başlığı altında kulüplerin sağlaması istenen bir takım oran ve değerlere değinmektedir. Bu göstergeler, gelirden fazla borçlanılmaması, ücret giderlerine aşırı çok fazla harcama yapılmamasını ve öz sermayenin pozitif tutulmasını öngörür.

Tablo 27: Fenerbahçe Kulübünün Net Borç/Gelir ile Ücret/Gider Oranları

Göstergeler	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Net borç / Gelir	156%	84%	114%	56%
Ücret / Gelir	68%	68%	67%	46%

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

- Net Borç / Gider Oranı:** FFP bu oranın %100'ü aşmamasını ister. Fenerbahçe kulübü için hesaplanan gösterge rakamlarına bakıldığında, Net borç / Gelir oranının 2012 ve 2014 yıllarında sağlandığını, 2013 ve 2015 yıllarında ise %100 sınırını aştığı görülmektedir. Kulübün 2015 yılında borçları gelirlerinin %156 sına ulaşmış ve finansal açıdan risk oluşturmaktadır.
- Ücret Giderleri / Gider Oranı :** FFP ücret giderlerinin, toplam giderlerin %70'ini aşmamasını öngörür. Fenerbahçe son dört rakamda beklenen oranın altında kalarak kriteri sağlamıştır.

3.3.GALATASARAY

3.3.1.BAŞABAŞ DENKLİĞİ

Galatasaray kulübünün birinci inceleme döneminde 56 milyon €, ikinci inceleme döneminde ise 97 milyon € başa baş açığı verdiği görülmektedir. Bu durum kabul edilebilir sapmanın oldukça yukarısında bir seviyeye kuralın ihlal edildiği anlamına gelmektedir.

Tablo 28: Galatasaray Kulübünün Dönemler İtibariyle Başa baş Denkliği

TCMB kur €/TL (31.05)	2,92	2,85	2,45	2,28
İnceleme Dönemi	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Dönem Net Karı / Zararı (TL)	-87.498.433	-117.473.650	-99.879.966	-35.886.674
Dönem Net Karı / Zararı (€)	-29.965.217	-41.218.825	-40.600.889	-15.739.769
Sermaye Artırımı	-	7.704.578	11.152.338	-
Başa baş Açığı / Fazlası (€)	-97.559.483	-56.340.658		

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

3.3.2.GÖSTERGELER

a. İşletmenin Devamlılığı

Galatasaray kulübünün son dört yıllık bağımsız denetim raporlarına bakıldığında 2013 yılı hariç olumlu görüşe rastlanmamaktadır. Son üç sezonda denetçi işletmenin sürekliliği ile ilgili ciddi şüphe olduğuna vurgu yapmıştır.

Tablo 29: Kulübün Bağımsız Denetim Raporlarında Yer Alan Denetçi Görüşleri

İşletmenin Devamlılığı	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Denetçi Görüşü	Sınırlı olumlu	Sınırlı olumlu	Olumlu	Şartlı
İşletmenin sürekliliği	Ciddi şüphe	Ciddi şüphe	Ciddi şüphe	
TTK	Borca batık	Borca batık	Teknik iflas	İflas bilançosu

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir

Kulübün borçluluk yapısı TTK açısından borca batıklık olarak değerlendirilen düzeydedir. 2012 ve 2013 yıllarında teknik iflas olarak değerlendirilecek bir borç yükü altında olduğu denetim raporlarında vurgulanan bir başka konudur.

b. Negatif Öz sermaye

Şirket 2013 ve 2014 yıllarında sermaye artırımı yapmasına rağmen öz sermaye negatif görünümünden kurtulamamıştır. Bu durum mali fair play kurallarının ihlali sayılmaktadır.

Tablo 30: Yıllar İtibariyle Öz sermaye - Sermaye Görünümü

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Öz sermaye	-103.227.649	-15.513.236	-70.673.164	-251.274.609
Sermaye	21.645.000	21.645.000	13.940.422	2.788.084

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir

c. Kamu İdarelerine, Çalışanlara ve Diğer Kulüplere Vadesi Geçmiş Borcun Olmaması

Galatasaray kulübünün mali tablolarında okunan kısa vadeli borçları aşağıda görüldüğü gibidir. Ancak kulüp mali tablolarından bu borçlar içinde vadesi geçmiş tutarların miktarı belirtilmediğinden kural ihlali konusunda yorum yapılamamaktadır.

Tablo 31: Galatasaray Kulübünün Yıllar İtibariyle Kısa Vadeli Borçları

Kısa Vadeli Borçlar	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Kamu İdarelerine Borç	27.915.427	29.023.062	22.769.710	19.380.134
Çalışanlara Borç	73.580.132	63.569.857	46.118.890	38.547.910
Diğer Futbol Kulüplerine Borç	74.526.887	83.682.745	52.821.882	31.047.080

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir

3.3.3.EK GÖSTERGELER

Galatasaray kulübünün net borçları son dört sezonda da gelirlerini en az %150'den fazla aşmış durumdadır. Ücretlerin toplam giderler içindeki payı ise kriterleri sağlayacak düzeydedir.

Tablo 32: Galatasaray Kulübünün Net Borç/Gelir ile Ücret/Gider Oranları

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Net borç / Gelir	164%	153%	157%	293%
Ücret / Gelir	73%	96%	65%	66%

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir

a. **Net Borç / Gider Oranı** : 2012 yılında %300 e yakın olan oran nispeten düzelerek %160 seviyelerine gerilemiş ancak mali fair play kuralını sağlamaktan uzak görünmektedir.

b. **Ücret Giderleri / Gider Oranı** : %70'in altında olması istenen bu oran 2012 ve 2013 yıllarında kriteri sağlarken 2014 yılında %96'ya çıkarak kural ihlal etmiştir. 2015 yılında kriter sınırında görülmektedir.

3.4.TRABZONSPOR

3.4.1.BAŞABAŞ DENKLİĞİ

Trabzonspor kulübünün ilk izleme dönemini kapsayan 2012-2013 ile 2013-2014 sezonları toplamında 22 milyon € başa baş açığı verdiği görülmektedir. Bu rakam sermaye katışı olmadığı için kural ihlali sayılmaktadır. İkinci izleme döneminde ise başa baş açığı 40 milyon €'nun üzerindedir. Kulüp 2015 yılında 75 milyon TL sermaye artırımına gitmiş olmasına rağmen 30 milyon €'luk kabul edilebilir sapma düzeyini aşmış durumdadır.

Tablo 33: Trabzonspor Kulübünün Dönemler İtibariyle Başa baş Denkliği

TCMB kur €/TL (31.05)	2,92	2,85	2,45	2,28
İnceleme Dönemi	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Dönem Net Karı / Zararı (TL)	-104.030.351	-50.972.688	-61.181.611	5.761.055

Dönem Net Karı / Zararı (€)	-35.626.833	-17.885.154	-24.972.086	2.526.779
Sermaye Artırımı	75.000.000	-	-	-
Baş baş Açığı / Fazlası (€)	-40.330.461	-22.445.308		

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

Trabzonspor son 3 sezonu da zararlı kapatmış durumdadır. 2015 yılında kulüp bir önceki yıla göre zararını ikiye katlamış durumdadır.

3.4.2.GÖSTERGELER

a.İşletmenin Devamlılığı

Trabzonspor UEFA mali fair play kriterlerinde yer alan bağımsız denetim raporunun olumlu görüş içermesi kuralını son 4 sezonda da ihlal ettiği görülmektedir. Son dört sezonda bağımsız denetim raporlarındaki denetçi raporu şartlı görüş beyan etmiştir.

Tablo 34: Kulübün Bağımsız Denetim Raporlarında Yer Alan Denetçi Görüşleri

İşletmenin Devamlılığı	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Denetçi Görüşü	Şartlı	Şartlı	Şartlı	Şartlı
İşletmenin sürekliliği	Ciddi şüphe	Ciddi şüphe	Ciddi şüphe	-
TTK	Borca batık	Borca batık	Borca batık	-

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir

Ayrıca aynı raporlarda işletmenin sürekliliği konusunda ciddi şüphe bulunduğu ve borç yapısının TTK'ca borca batıklık olarak kabul edilmesine vurgu yapılmıştır.

b.Negatif Öz sermaye

Trabzonspor'un dört büyükler içinde en fazla sermayeye sahip kulüp olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kulübün öz sermayesi 2013 yılından itibaren eksiye düşmüş durumdadır.

Tablo 35: Yıllar İtibariyle Özsermaye - Sermaye Görünümü

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Öz sermaye	-56.345.978	-74.346.133	-17.968.936	66.350.413
Sermaye	100.000.000	25.000.000	25.000.000	25.000.000

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

c. Kamu İdarelerine, Çalışanlara ve Diğer Kulüplere Vadesi Geçmiş Borcun Olmaması

Trabzonspor kulübünün kısa vadeli borçları sezonlar itibariyle aşağıda görülmektedir. Mali fair play kurallarına göre, kulübün vadesi geçmiş borçlarının bulunmaması şartını sağlayıp sağlamadığı borçların ödeme durumu mali tablolardan anlaşılamadığından bir yorumda bulunulamamıştır.

Tablo 36: Trabzonspor Kulübünün Yıllar İtibariyle Kısa Vadeli Borçları

Kısa Vadeli Borçlar	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Kamu İdarelerine Borç	73.224.831	61.387.075	45.386.975	21.820.030
Çalışanlara Borç	33.958.162	19.315.466	15.285.786	16.444.494
Diğer Futbol Kulüplerine Borç	0	0	0	0

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir

3.4.3 EK GÖSTERGELER

Trabzonspor kulübünün 2012 yılında net borçları gelirlerinin %56'sı kadardır. Bu durum takip eden yıllarda bozulmuş, 2013 yılından itibaren kulüp gelirlerinden fazla borçlanmaya gitmiştir.

Tablo 37: Trabzonspor Kulübünün Net Borç/Gelir ile Ücret/Gider Oranları

	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Net borç / Gelir	128,70%	112,84%	144,56%	56,54%
Ücret / Gelir	138,69%	94,79%	133,55%	70,42%

Kaynak: Kulübün www.kap.gov.tr adresinde yayımlanmış finansal tablolarında derlenmiştir.

Net Borç / Gider Oranı : %100'ün altında olması beklenen bu oran son dört yılda sadece 2012 yılında finansal fair play kriterlerine uyumludur. 2013 yılından %114, 2014 yılında %112 ve 2015 yılında %128 ile sınırı aşmış durumdadır.

Ücret Giderleri / Gider Oranı: Bu oran 2012 yılında finansal fair play kuralı sınırındayken, takip eden yıllarda %70 seviyesini aşmış, 2015 yılında beklenen oranın iki katına dayanmıştır.

4. TÜRKİYE SÜPER LİĞİ 4 BÜYÜK FUTBOL KULÜBÜNÜN FFP KARNESİ

Araştırmaya konu olan 4 büyük futbol kulübünün finansal verileri mali fair play uygunluğu açısından incelendiğinde kuralların tamamında uyumsuzluk göze çarpmaktadır. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere dört kulüpten sadece Fenerbahçe Ücret / Gelir kuralını sağlamakta, diğer kurallar dört kulüpte de sağlanamamaktadır.

Tablo 38: 2015 Yılı İnceleme Dönemi İtibariyle Dört Büyüklerin FFP Karnesi

	Başa baş Denkliği (€)	İşletmenin Devamlılığı	Öz sermaye (TL)	Ücret / Gelir	Net Borç / Gelir
Beşiktaş	-144.507.007	ciddi şüphe	-504.601.963	74%	161%
Fenerbahçe	-42.584.853	ciddi şüphe	-422.298.704	68%	156%
Galatasaray	-97.559.483	ciddi şüphe	-103.227.649	73%	164%
Trabzonspor	-40.330.461	ciddi şüphe	-56.345.978	139%	129%
Kural	< 5 milyon	olumlu	pozitif	<70%	<100%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Nitekim bu tablonun doğal sonucu olarak UEFA kural ihlalleri nedeniyle bazı kulüplere yaptırım uygulamaya başlamış, bazılarını ise yakın izlemeye almış durumdadır. Bu kapsamda UEFA 2014 yılında Galatasaray kulübüne 200.000 Euro ceza kesmiştir. Bu yaptırım çerçevesinde yapılan anlaşmaya göre diğer kurallara riayet etmek kaydıyla Galatasaray'a iki sezon boyunca muafiyet hakkı sağlanmış olup, kulüp bu süre sonunda Finansal Fair Play Düzenlemeleri kapsamında belirlenmiş olan sınırların içinde kalınması için çaba gösterileceğini taahhüt etmiştir. (<http://tr.eurosport.com>) Ayrıca 2012-13, 2013-14 ve 2014-15 sezonlarında mali kriterleri sağlamadığı için 1 yıl UEFA kupalarından men cezası almıştır. Bu cezada oyuncu ücret giderlerine de dikkat çekilmiştir. (<http://www.milliyet.com.tr>) Beşiktaş 2012 yılındaki futbolculara olan vadesi geçmiş borçları nedeniyle UEFA kupalarından 1 yıl süreyle men cezası almıştır. (<http://sporekonomi.blogspot.com.tr>) Ayrıca 2015 yılında UEFA ile yapılandırma anlaşması imzalamış, UEFA müsabaka gelirlerinin 5,5 milyon €'suna tedbir konulmasının ve bu müsabakalara daha az oyuncu kadrosuyla katılmayı kabul etmiştir (<http://www.haberturk.com>). 2016 yılı Mayıs ayında Fenerbahçe Kulübü UEFA ile FFP kurallarına uymadığı için yapılandırma anlaşması imzalamayı kabul etmiştir. Bu anlaşmaya göre sonraki sezon tüm kurallara uymayı taahhüt etmiş bununla birlikte UEFA gelirlerine (7,5 milyon €) tedbir konulmasını ve oyuncu sayısı sınırlandırması cezalarına muhatap kalmıştır (<http://www.goal.com>). 2016 yılı Mayıs ayında Trabzonspor Kulübü de UEFA ile FFP kurallarına uymadığı için yapılandırma anlaşması imzalamayı kabul etmiştir. Bu anlaşmaya göre takip eden 3 sezonda tüm kurallara uymayı taahhüt etmiş bununla birlikte UEFA gelirlerine (2 milyon €) tedbir konulmasını ve oyuncu sayısı sınırlandırması yaptırımlarıyla cezalandırılmıştır (<http://www.futbolarena.com>).

4. SONUÇ

Çalışmamızda 2011 yılından itibaren uygulanmaya başlanılan Finansal Fair Play Düzenlemesinin Avrupa Futbolu ve Türkiye Süper Ligi Dört Büyük kulübü üzerindeki etkileri incelenmiştir. Sonuç olarak finansal veriler çerçevesinde Avrupa Futbol kulüpleri genelinde FFP düzenlemesinden sonra önceye nazaran ciddi iyileşmeler görülmektedir. Dönem zararlarının azalmış, aktiflerin atılmış, borçluluk düzeyinin düşmüş olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye süper Liginde incelenen 4 büyük kulüp açısından FFP kurallarına uyumun sağlanamamış olduğu, finansal kriterler açısından durumun FFP öncesine nazaran daha iyi olmadığı tespit edilmiştir. FFP kriterleri temelinde yer alan 5 kuralın araştırmaya konu 4 kulüp içinde hemen hemen hiçbiri sağlanamamış durumdadır. UEFA'nın incelenen Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor kulüplerine yaptırımlar uyguladığı, bu kulüplerin FFP kurallarına uyma noktasında taahhütler vererek yapılandırma anlaşmalarıyla sıkı gözetim altında tutuldukları görülmektedir. İncelenen Süper Lig kulüplerinin Avrupa kulüpleri genelindeki iyi etkilere rağmen FFP açısından düzelme sağlanmamasının nedeni kulüplerin yönetsel sorunlarının olduğu şeklinde yorumlanabilir. Syzmanski'nin Finansal fair play lafının bir kelime oyunundan ibaret olduğu tezinin aksine ve uygulamadan önce yapılmış ciddi eleştirilere rağmen düzenlemenin pozitif yönde etkilerinin olduğu açıkça gözlemlenebilmektedir. Bu konuda ileride yapılacak çalışmalarda araştırma Türkiye Süper Ligindeki tüm kulüpler dahil edilerek genişletilebilir. Ayrıca araştırmanın kulüp ve lig bazında genişletilerek ele alınması, düzenlemenin küçük futbol kulüplerinin aleyhine olduğu eleştirilerini değerlendirmek açısından faydalı olabilecektir.

KAYNAKÇA

- SZYMANSKİ, Stefan (2014). "Fair Is Foul: A Critical Analysis of UEFA Financial Fair Play", International Journal of Sport Finance, S.9, s. 218-229.
- FRANCK, Egon (2014). "Financial Fair Play in European Club Football: What Is It All About?", International Journal of Sport Finance, S. 9, s. 193-217.
- PEETERS, Thomas ve Szymanski, Stefan (2012). "Financial Fair Play In European Football, Economic Policy, S. April, s. 343-390
- LONG, R.Clinton (2012). "Promoting Competition Or Preventing it? A Competition Law Analysis Of UEFA's Financial Fair Play Rules", Marquette Sports Law Review, S.23:1, s.75-101
- MÜLLER, J. Christian, Lammert, Joachim ve Hovemann, Gregor (2012). "The Financial Fair Play Regulations of UEFA: An Adequate Concept to Ensure the Long-Term Viability and Sustainability of European Club Football?", International Journal of Sport Finance, S.7, s.117-140

MACDONALD, Andrew Liam (2014). "The impact of UEFA's Financial Fair Play regulation: A Case Study analysis of FC Porto, Chelsea FC and Real Madrid CF", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Glasgow.

VÖPEL, Henning (2011). "Do We Really Need Financial Fair Play In European Club Football? An Economic Analysis", Cesifo Dice Report, S.3/2011, s. 54-59

PEETERS, Thomas ve Szymanski, Stefan (2012). "Vertical restraints in soccer: Financial Fair Play and the English Premier League", University Of Antwerp Faculty of Applied Economics Research Paper, S.2012-028

SASS, Markus (2012). "Long Term Competitive Balance Under UEFA Financial Fair Play Regulations", Otto Von Guericke Universitat, Working Paper No: 5/2012.

PREUSS, Holger, Haugen, Kjetil K. ve Schubert, Mathias, (2014). "UEFA Financial Fair Play: The Curse Of Regulation", EJS Journal S.2(1), s.33-51

ÖZKURT, Emin (2014). "Uefa Mali Fair Play Kuralları Temel Esaslar, Kulüpleri Bekleyen Tehlikeler Ve Çıkış Yolları" <http://ozkurt.av.tr/v3/wp-content/uploads/2014/11/fair-play-makale.pdf>, Erişim Tarihi: 03.04.2014

ULUYOL, Osman (2014). " Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi" , Journal of Yasar University,S. 9(34) s.5716-5731

EKİNCİ, Saadetin (2013). "Finansal Fair Play Türkiye Uygulamaları", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:Okan Üniversitesi Sosyal Bil. Enstitüsü

GEEY, Daniel (2012). "Football League Financial Fair Play: Domestic League Regulation, <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume10/armbruster/>, Erişim Tarihi:05.05.2016

UEFA Club Licensing and Financial Fair Play CL/FFP IT Solution Toolkit http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000002015/TFF/Kulup-Lisans/FFP_Toolkit_2015.pdf, Erişim Tarihi: 07.05.2016

Financial Fair Play: All You Need To Know <http://www.uefa.com/community/news/newsid=2064391.html>, Erişim Tarihi: 07.05.2016

<http://www.uefa.org/protecting-the-game/club-licensing-and-financial-fair-play>, Erişim Tarihi: 07.05.2016

AKBAŞ, Kerem (2011). "UEFA, Yeni Yönetmeliği Finansal Fair Play İle Avrupa Futbolunda Olduğu Gibi Futbolumuzda Da Taşları Yerinden Oynatacak. Peki Kulüplerimiz Ne Kadar Hazır?" <http://www.fourfourtwo.com.tr/2011/12/18/finansal-fair-play-gercekleri/>, Erişim Tarihi: 07.05.2016

AŞKAR, Tuğrul (2012). "Finansal Fair Play: Kulüplerimizi Bekleyen Büyük Tehlike", <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/yonetim/117-tugrul-aksar/2084-finansal-fair-play-kulueplerimizi-bekleyen-bueyuek-tehlike.html>, Erişim Tarihi: 20.03.2016

NİZAMOĞLU, A.Can , "Finansal Fair Play", <http://www.milliyet.com.tr/a--can-nizamoglu-finansal-fair-play-in-detaylari-1595463-skorer-yazar-yazisi/>, Erişim Tarihi: 30.02.2016

Top Of The Table Football Money League <http://www2.deloitte.com/tr/tr/pages/consumer-business/articles/futbol-para-ligi-2016.html>, Erişim Tarihi: 20.03.2016

Kulüp Lisans Ve Finansal Fair Play Talimatı, (2016). <http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=218>, Erişim Tarihi: 20.02.2016

UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2010 http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/01/50/09/12/1500912_DOWNLOAD.pdf, Erişim Tarihi: 13.05.2016

UEFA Financial Fair Play Kuralları Ve Türk Futbol Kulüplerini Bekleyen Tehlike <http://sporekonomi.blogspot.com.tr/2014/02/uefa-financial-fair-play-kurallar-ve.html>, Erişim Tarihi: 13.05.2016

<http://www.milliyet.com.tr/turk-futbolu-nereye-gidiyor---2188245-skorerhaber/>, Erişim Tarihi: 18.05.2016

The European Club Footballing Landscape http://www.uefa.org/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/02/29/65/84/2296584_DOWNLOAD.pdf, Erişim Tarihi: 13.05.2016

<http://www.futbolarena.com/uefadan-trabzonspora-finansal-fair-play-cezasi-super-lig-haberleri-273883h/q4qs>, Erişim Tarihi: 31.05.2016

<http://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/1075872-besiktas-uefa-ile-yaptigi-mali-fair-play-anlasmasi-duyurdu>, Erişim Tarihi: 31.05.2016

<http://www.goal.com/tr/news/232/spor-toto-s%C3%BCper-lig/2016/05/20/23758302/ferbah%C3%A7e-uefa-ile-finansal-fair-play-yap%C4%B1land%C4%B1rma>, Erişim Tarihi: 31.05.2016

<http://www.milliyet.com.tr/a--can-nizamoglu-galatasaray-ve-finansal-fair-play-1567915-skorer-yazar-yazisi/> Erişim Tarihi: 31.05.2016

(<http://t24.com.tr/haber/uefadan-besiktasa-finansal-fair-play-cezasi,296075>), Erişim Tarihi: 31.05.2016

www.bjk.com.tr, Erişim Tarihi: 29.04.2016

www.galatasaray.org, Erişim Tarihi: 29.04.2016

www.fenerbahce.org, Erişim Tarihi: 29.04.2016

www.trabzonspor.org.tr, Erişim Tarihi: 29.04.2016

www.kap.gov.tr, Erişim Tarihi: 29.04.2016

www.uefa.com, Erişim Tarihi: 29.04.2016

www.tff.org, Erişim Tarihi: 29.04.2016